

Willem de Zwijgerkerk op 3 maart 2019, 8^e zondag na Epifanie
Verkondiging bij Jeremia 7, 1-15 en Lucas 6, 39-49

Jeremia is nog een piepjonge priester-profeet als hij bij de ingang van de tempel in Jeruzalem zijn eerste preek houdt, die er behoorlijk inhakt.

Hij roept – in de naam van de Heer - de tempelgangers op om hun leven te beteren:

‘Als jullie je leven werkelijk beteren, (dat wil zeggen:)

- als jullie elkaar rechtvaardig behandelen,
- vreemdelingen, weduwen en wezen niet onderdrukken,
- in dit land geen onschuldige bloed vergieten
- en niet achter andere goden aanlopen, - jullie onheil tegemoet -, dan mogen jullie hier blijven wonen.’

Maar, voegt hij er meteen aan toe: ‘Jullie stelen, moorden, plegen overspel en meened, branden wierook voor Baäl en lopen achter andere goden aan...’,
en tóch durven jullie je hier met een uitgestreken gezicht te vertonen?

Stel, het was een evangelische of orthodoxe dominee in de Verenigde Staten, die dat in zijn kerk met president Donald Trump onder zijn gehoor zou zeggen, dan waren de rapen gaar.

Dat Trump voor een racist, een leugenaar en een oplichter wordt uitgemaakt door zijn voormalige advocaat Michael Cohen zijn niet mis te verstane kwalificaties.

Een belediging van een staatshoofd.

Het doet me denken aan een verhaal van dominee Hans Visser van de Rotterdamse Pauluskerk, die me ooit vertelde dat hij vroeger achter het raam van zijn Groningse pastorie een poster had hangen met de tekst ‘Johnson moordenaar’.

Dat was in de tijd van de protesten tegen de Amerikaanse acties in Vietnam.

De tekst ‘Johnson moordenaar’ was een belediging van een bevriend staatshoofd.

Een politieman, die hem daarop wees, suggereerde:

‘Als u er nu eens een vraagteken achter zet, dan stelt u het tenminste ter discussie.’

Jeremia preekt niet met een vraagteken, maar met een uitroepteken.

En dat valt verkeerd.

In hoofdstuk 26 staat dat de priesters, de profeten en alle andere aanwezigen in de tempel hem vastgrepen en riepen:

‘Sterven moet jij! Waar haal je de gore moed vandaan om zo te profeteren?’

Al het volk in de tempel liep tegen Jeremia te hoop.

Toen ik nog jong was en in alle hoeken en gaten van het land preekte, van het Friese Lollum en het Groningse Spijk, tot het Brabantse Dinteloord en het Zeeuwse Bruinisse, zal ik ook mensen tegen de haren hebben ingestreken, toen ik me uitsprak tegen de plaatsing van Kruisraketten, omdat ik er heilig van overtuigd was dat dit ‘tegen de wil van God’ was.

Er liep er wel eens iemand boos de kerk uit, of ik kreeg na afloop geen hand van de dienstdoende ouderling...

Later werden mijn preken pastoraler, zeker toen ik als geestelijk verzorger in het toenmalige Sint Lucas Ziekenhuis werkte, en mensen-met-de-dood-voor-ogen vooral op bemoediging zaten te wachten.

En toen ik bij de diaconie ging werken legde ik mijn ervaringen met afgewezen asielzoekers en migranten naast de Bijbellezingen van de zondag. Nog steeds, ook al ben ik met pensioen.

Zo heb ik te maken met Cecilia, een oudere Ghanese vrouw zonder verblijfsvergunning.

Ze heeft een ernstige vorm van diabetes, waarvoor ze zichzelf insuline moet toedienen; en ze heeft ‘morbide obesitas’, die vergezeld gaat van een hoge bloeddruk.

Mogelijk had ze ook een 'tia' gehad, de voorbode van een hersenbloeding, maar dat kon niet worden vastgesteld omdat ze niet naar het ziekenhuis kon komen voor controle. Ze was zo zwaar dat haar benen haar gewicht nauwelijks konden dragen. Op een gegeven moment was het ene been gevaarlijk opgezwollen, en het andere gevoelloos. Ze kon nauwelijks meer lopen, zodat ze er zo'n tien minuten over deed om van haar bed naar het toilet te lopen. Ze had zichzelf al een maand lang niet meer kunnen douchen, want de doucheruimte was op de bovengelegen etage. 'Ze kan geen trappen klimmen', rapporteerde de thuiszorgmedewerkster die langskwam voor een intake, 'dus we kunnen haar niet helpen met de ADL'. Ik zou denken: een gewone wasbeurt op bed? Nee, gewoon einde 'thuiszorg'.

Omdat de huisarts dacht dat er wel eens sprake kunnen zijn van een acute trombose en dat levensbedreigend genoeg vond om een doorverwijzing naar het ziekenhuis te regelen, kwam de ambulance, maar die kon haar niet via de reguliere weg (zes trappen) naar beneden brengen. Dus moest de Brandweer langs moet komen om haar via het balkon van vier hoog naar beneden te takelen. In het ziekenhuis werd geconstateerd dat er geen sprake was van trombose. Dus daar was ze, zoals dat heet 'somatisch uitbehandeld'. Maar ze kon niet meer terug naar haar kamer op vier-hoog. De Brandweer was niet bereid om langs te komen om haar deze keer weer naar boven te brengen. Het ziekenhuis stond voor het dilemma: haar 'nodeloos' voor onbepaalde tijd een ziekenhuisbed te laten bezetten of haar letterlijk buiten de deur zetten.

Gelukkig kreeg ze een kamer in een verpleeghuis, waar ze tot op de dag van vandaag verblijft. Ze heeft geen eigen inkomen, en ik stop haar elke maand wat toe, voor wat beltegoed en wat Afrikaans voedsel. Soms dankzij een kerkganger die me spontaan wat geld toestopt. En een kerkgangster van de Muiderkerk bracht haar kleding in een grote maat.

Ze is inmiddels uitgeprocedeerd, want de IND is van mening dat er Ghana medische voorzieningen zijn. En mocht ze niet per vliegtuig naar Ghana vervoerd kunnen worden, dan zou ze er altijd nog met de boot naar toe kunnen, had de arts van het Bureau Medische Advisering geschreven.

Twee medewerkers van de Dienst Terugkeer & Vertrek, die haar een maand of drie geleden kwamen opzoeken om over terugkeer naar Ghana te praten, hebben daarna niets meer van zich laten horen. Wat wil je? Een vrouw in een rolstoel, zonder familie en zonder huis op de valreep uit de boot zetten en vervolgens aan haar lot overlaten? Je moet er niet aan denken. Toch?

Cecilia is een gelovig vrouw. Type 'wat de toekomst brengen moge, mij geleidt des Heren hand'. Maar heeft God andere handen dan de onze? En andere ogen en oren dan de onze? Ik voel me tenminste aangesproken. Nu moet ik toegeven dat ik rechts tamelijk doof ben, maar in een rustige omgeving iemand goed kan verstaan. En dat mijn pensioen toereikend is om mensen in nood wat toe te stoppen.

Uit het evangelie hebben we een gedeelte gelezen uit de zogeheten 'Veldrede' van Jezus. Hij spreekt tot zijn leerlingen op een manier die doet denken dat die inmiddels een christelijke kerk hebben gesticht, waarin rijk en arm samen staan voor de dienst van de barmhartigheid.

Hij heeft zijn leerlingen eerder opgeroepen om hun vijanden lief te hebben, goed te doen en aan anderen geld te lenen zónder iets terug te verwachten.
(Misschien is daar de afgelopen zondag over gepreekt.)

Vandaag roept Jezus op tot zelfreflectie: wie ben je en waar sta je voor, als gemeente van de Heer?

De evangelist Lucas lijkt de woorden van Jezus te willen doortrekken naar een gemeenschap van christenen, in alle soorten en maten, welgestelden en armen.

Je bent niet een betere christen als je rijk bent.

Je hebt simpelweg de opdracht om de economisch zwakkeren in de gemeente bij te staan.

Verwijt niet je broeder of zuster dat ze een vuiltje in hun oog hebben, maar heb vooral oog voor je eigen grote tekortkomingen (de balk in je eigen oog).

Het gaat om de basis: als je een goede boom bent, kun je geen slechte vruchten voortbrengen.

En: 'een goed mens brengt uit de goede schatkamer van zijn hart het goede voort'.

Kennelijk geldt dat niet voor alle leerlingen, want Jezus spreekt ze stevig toe:

'Waarom roepen jullie "Heer, Heer" tegen mij, maar *doen* jullie niet wat ik zeg?'

Het gaat niet om het uitspreken van een mooie geloofsbelijdenis, maar om het *doen*.

Het gaat om luisteren en handelen.

Wie luistert naar mijn woorden, - zegt Jezus -, en ernaar handelt, lijkt op iemand die zijn huis op een rots bouwt, die als stevig fundament dient.

Dat huis is zo sterk dat het een vloed van water kan weerstaan en niet instort.

Je kunt wel naar me luisteren, maar als je iets opbouwt zónder stevig fundament, dan kun je het schudden. Dat wordt een bouwval.

Als een rode lijn loopt door het verhaal van Israël en van de christelijke gemeente de ontrouw aan het verbond met de Eeuwige en de oproep tot trouw.

De God die geen stroop om de mond smeert van de rijken,

de God die de Redder van de arme is, van de weduwe en de wees, en niet te vergeten de vreemdeling.

De God die een appèl doet op je geweten: mens, waar bèn je? Ben jij je broeders hoeder?

Heb jij oog voor de mensen die het niet redden?

Zie je de ander wel staan?

Of draai je je hoofd weg? Kijk je de andere kant op? *Wil* je de ellende van je broeder, je zuster niet *zien*?

Zijn *wij* te vertrouwen? Ik draai de vraag bewust om.

Meestal draait het om de vraag of de *ander* wel te vertrouwen is.

Want in onze samenleving neemt het wantrouwen toe.

En dan kijken we naar de ander, in het bijzonder naar de *vreemde* ander, die niet één-van-ons is.
(Maar het zou Jezus kunnen zijn. In cognito, vertelt een ander evangelie. Van Matteüs.)

Het *begint* met vertrouwen. Vertrouwen krijg je - denk ik - *alleen* doordat je het eerst *geeft*.

Wie een gesprekscontact begint met achterdocht en argwaan straalt dat ook uit.

Ik praat graag met open vizier en hoop dat de ander, van de weeromstuit, dat ook doet.

Best wel veel nieuwkomers zijn christen. De laatste tijd komen er veel Eritreeërs binnen.

Behoorlijk orthodox en, nog meer dan wij zélf, aan te spreken op christelijke waarden.

En ook bij de moslims, die ik ontmoet, tref ik respect voor christelijke geloofswaarden aan.

Het is voor nieuwe christenen en moslims een cultuurschok om te ervaren dat in ons land niets meer heilig is, dat er mensen zijn die *niet* geloven en God ontkennen.

Waar ze moeite mee hebben is de respectloze wijze waarop zoveel mensen in Nederland met het geloof omgaan. (Want ze denken dat Nederland een christelijk land is.)

‘Wat hebben jullie met het evangelie gedaan?’, vragen ze soms. Is er dan niets meer ‘heilig’? Kunnen wij wat ons heilig is nog wel aan nieuwe generaties overdragen?

De aansporing uit het evangelie is dat dat begint met eerlijk naar *jezelf* te kijken: eerst maar die *eigen* balk van angst en vooroordelen verwijderen vóór je een splinter bij een ander signaleert.

Misschien moeten we minder willen ‘halen, hebben en houden’.
Misschien moeten we zuiniger met mensen leren omgaan, zeker met kwetsbare mensen.
Misschien moeten we zorgvuldiger met de schepping omgaan, met de aarde en met de dieren.

Misschien is de komende vastentijd een goed moment voor bezinning op wat er werkelijk toe doet.

Laat u niet door mijn woorden de kerk uit jagen.
Jezus heeft nog meer te vertellen!

ds. Cor Ofman